

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 52/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. Gabrielou Novákovou, A. H. Škultétyho 5, Veľký Krtíš, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11 CoP 40/2020-471 z 23. októbra 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] p r i j í m a na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11 CoP 40/2020-471 z 23. októbra 2020 n e v y h o v u j e .
3. Maloletej [REDAKOVANÉ], u s t a n o v u j e v tomto konaní za kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, sťažnostná argumentácia a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 40/2020-471 z 23. októbra 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia vydaného na návrh navrhovateľa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec maloletej“), bola sťažovateľka ako matka maloletej [REDAKOVANÉ], trvale bytom ako sťažovateľka (ďalej len „maloletá“), výrokom I napadnutého rozhodnutia krajského súdu v spojení s uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 37 P 54/2020-188 z 24. septembra 2020 zaviazaná odovzdať maloletú dočasne do osobnej starostlivosti otca maloletej na čas do rozhodnutia vo veci samej vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 37 P 54/2020. Výrokom II napadnutého rozhodnutia krajského súdu bol upravený styk sťažovateľky s maloletou tak, že sťažovateľka je oprávnená stretávať sa s maloletou každý prvý a druhý páry týždeň v kalendárnom mesiaci a každý prvý nepárny týždeň v kalendárnom mesiaci od štvrtka od 16.30 h do nedele do 19.00 h.

3. Okresný súd, ktorý v prvej inštancii vydal neodkladné opatrenie, odôvodnil potrebu zmeny výchovného prostredia maloletej tým, že sťažovateľka sa s maloletou bez súhlasu otca odsťahovala z Banskej Bystrice do Žiliny, kde maloletá bez súhlasu otca začala navštevovať aj materskú školu. Sťažovateľka v odvolaní proti neodkladnému opatreniu

nariadujúcemu prevzatie maloletej do osobnej starostlivosti otca uviedla, že maloletá nemá u otca vytvorené žiadne sociálne ani rodinné zázemie. K vzťahu otca k maloletej uviedla, že tá sa ho bojí, prejavuje sa u nej strach, že otec ju po realizovaní stretávania sa nevráti matke. Krajský súd potvrdil výrok okresného súdu o prevzatí maloletej do osobnej starostlivosti otca a rozšíril interval stretávania sa so sťažovateľkou.

4. Sťažovateľka argumentuje, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu neobsahuje dostatočné zdôvodnenie prihliadnutia na najlepší záujem maloletej. Odvolací súd dôkladne nezdôvodnil, prečo vidí najlepší záujem maloletej v odlúčení trojročného dieťaťa od jeho matky, ktorá je v danom veku stredobodom jeho záujmu, a v zmene jeho doterajšieho bydliska. Sťažovateľka uvádza, že odovzdanie maloletej do osobnej starostlivosti otca neodporučil ani kolízny opatrovník, ktorý v priloženej správe uviedol, že *„šetrením neboli zistené u matky žiadne nedostatky“*. Z napadnutého rozhodnutia krajského súdu nie je zrejmé, z akého dôvodu vzhliadol existenciu naliehavej potreby úpravy pomerov.

5. Okrem toho je napadnuté rozhodnutie krajského súdu podľa názoru sťažovateľky vydané bez zákonného podkladu, keď nie je zrejmé, na základe akého ustanovenia zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) bolo rozhodnutie vydané, a rovnako v ňom absentuje hmotnoprávny základ, pretože v zmysle § 25 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) neumožňuje upravovať pomery neodkladným opatrením, ale len rozhodnutím vo veci samej po vykonaní dokazovania.

6. Sťažovateľka je toho názoru, že je nenáležité pristúpiť k odobratiu dieťaťa matke prostredníctvom inštitútu dočasného opatrenia len na základe jednostranných vyjadrení otca maloletej bez vykonania dokazovania vo veci samej.

7. Ďalej sťažovateľka zastáva názor, že rozhodnutie okresného súdu, ktorým bolo neodkladné opatrenie nariadené, porušuje princíp právnej istoty a princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, pretože predmetný všeobecný súd pri totožnom personálnom obsadení

ani raz nevydal podobné neodkladné opatrenie v skutkovo obdobných prípadoch. „*Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, tak ako je to aj v danej veci, porušuje princíp právnej istoty, ktorý je obsahovou súčasťou základného práva na súdnu ochranu.*“ Uvedený záver vyplýva aj z rozhodovacej činnosti ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukazuje (PL. ÚS 36/95, I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

8. Sťažovateľka, uvedomujúc si zdržanlivosť ústavného súdu pri preskúmvaní ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, uvádza, že v danom prípade napadnuté rozhodnutie krajského súdu predstavuje taký procesný exces, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu. Aj konanie o vydanie neodkladného opatrenia musí mať svoj zákonný podklad a „*nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené*“ (IV. ÚS 136/2014).

9. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

10. Vo veci samej sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím krajského súdu, ktoré žiada zrušiť. Sťažovateľka si zároveň uplatňuje nárok na náhradu trov konania.

II.

11. Podľa § 33 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zúčastnenou osobou je osoba, ktorá je alebo bola účastníkom konania pred orgánom verejnej moci, v ktorom bolo vydané právoplatné rozhodnutie, prijaté opatrenie alebo vykonaný iný zásah, ktorým malo dôjsť k porušeniu základných práv a slobôd navrhovateľa, ak § 140, § 194 alebo § 208 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh na začatie konania neodmietne, prijme ho na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

14. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

III.

15. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky podmienky na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie a otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých treba posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľky uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

III.1 K návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu

16. Výrokom 2 tohto uznesenia ústavný súd nevyhovел návrhu sťažovateľky na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu, pretože nebol odôvodnený žiadnymi okolnosťami preukazujúcimi vznik, resp. existenciu hrozby závažnej ujmy. Ústavný súd zastáva názor, že hrozba závažnej ujmy v konkrétnej veci musí byť pre sťažovateľa reálna a relatívne bezprostredná. Už z tvrdených skutkových okolností by preto malo vyplývať, že exekúcia, resp. nútený výkon ústavnou sťažnosťou napádaného

rozhodnutia už prebieha alebo ho v najbližšej dobe možno reálne očakávať. Samotná hypotetická možnosť budúceho núteného výkonu na tento účel nie je postačujúca. Závažnosť hrozby neposudzuje ústavný súd abstraktne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti každého prípadu, zohľadňujúc charakter zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa a intenzitu jeho vplyvu na sťažovateľa s ohľadom na jeho subjektívne pomery. Hroziaca ujma je z hľadiska svojej závažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu o odklade vykonateľnosti relevantná najmä v prípadoch, ak sú negatívne dopady výkonu rozhodnutia na sťažovateľove pomery citeľné a zároveň vytvárajú stav, ktorý je nereparovateľný alebo je reparovateľný len čiastočne, prípadne veľmi ťažko. Zhodné názory sú prezentované aj v odbornej literatúre (Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 973 – 997).

17. Ani pri maximálnej snahe o materiálny prístup k ochrane ústavnosti, aby poskytovaná ochrana bola reálna a efektívna, nie formálna a iluzórna, nie je možné zistené nedostatky návrhu na odklad vykonateľnosti preklenúť bez vystavenia sa riziku prekročenia limitov zákonných právomocí, a preto aj s ohľadom na účel tohto právneho inštitútu a jeho procesnú dostupnosť nebolo možné návrhu na odklad vykonateľnosti vyhovieť (porov. IV. ÚS 652/2020). Toto rozhodnutie ale nebráni sťažovateľke, aby prípadne opätovne podala kvalifikovane odôvodnený návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

III.2 K ustanoveniu kolízneho opatrovníka maloletej

18. V zmysle § 7 ods. 2 CMP v konaniach, ktoré možno začať aj bez návrhu, je účastníkom aj ten, o koho právach a povinnostiach sa má konať. Podľa § 100 CMP s konaním o rozvod manželstva je spojené konanie o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode.

19. V konaní o rozvod manželstva vedenom okresným súdom pod sp. zn. 37 P 54/2020 je maloletá účastníčkou konania v časti o úprave pomerov manželov

k maloletým deťom na čas po rozvoze manželstva. Okresný súd v konaní o rozvod (a podľa ústavného súdu nad jeho rámec, pozn.) rozhoduje neodkladnými opatreniami o právnych pomeroch rodičov k maloletej aj v čase do rozvodu manželstva. Z tohto dôvodu je v zmysle § 33 ods. 2 zákona o ústavnom súde maloletá zúčastnenou osobou v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti.

20. Podľa § 31 ods. 1 a 2 zákona o rodine rodičia zastupujú maloleté dieťa pri právnych úkonoch, na ktoré nie je spôsobilé. Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať (ďalej len „kolízny opatrovník“).

21. V súlade s § 62 zákona o ústavnom súde sa primerane vzťahuje na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci CSP. Podľa § 68 CSP za fyzickú osobu, ktorá nemá spôsobilosť samostatne konať pred súdom (procesná spôsobilosť), koná pred súdom zákonný zástupca alebo procesný opatrovník. Podľa § 69 CSP jedným z dôvodov na ustanovenie procesného opatrovníka fyzickej osobe je situácia, keď zákonný zástupca nemôže za fyzickú osobu konať.

22. O potenciálnu kolíziu záujmov ide aj v konaní o tejto ústavnej sťažnosti, keďže sťažovateľkou je matka maloletej ako jeden z jej zákonných zástupcov a otec ako druhý zákonný zástupca je zúčastnenou osobou. Ústavný súd preto rozhodol o ustanovení kolízneho opatrovníka maloletej (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2021

Libor DULĀ
predseda senátu